

Udenrigsministeren (K. B. Andersen):

Herved skal jeg tillade mig for folketinget at fremsætte forslag til folketingsbeslutning om Danmarks ratifikation af konvention af 29. marts 1972 om folkeretligt ansvar for skader forvoldt af rumgenstande og konvention af 14. januar 1975 om registrering af genstande, der sendes ud i det ydre rum.

Når jeg har valgt at koble de to konventioner sammen, skyldes det, at konventionen af 14. januar 1975 (registreringskonventionen) hænger nøje sammen med konventionen af 29. marts 1972 (ansvarskonventionen), idet førstnævnte konventions primære formål er at lette identifikationen af den i ansvarskonventionen omhandlede skadevolder, således at et erstatningskrav kan gøres gældende.

Idet jeg i øvrigt tillader mig at henvise til bemærkningerne til forslaget, skal jeg her begrænse mig til følgende generelle kommentarer.

Begge konventioner har deres baggrund i traktat af 27. januar 1967 om principper for staters virksomhed ved udforskning og udnyttelse af det ydre rum, herunder månen og andre himmellegemer, som i 1966 i form af en resolution blev vedtaget på De Forenede Nationers 21. generalforsamling. Med samtykke fra folketinget ratificerede Danmark denne traktat den 2. maj 1967.

Traktaten indeholder bl. a. en bestemmelse, der fastslår princippet om, at en stat, der sender kunstige himmellegemer, er ansvarlig for skade, som disse forvolder. Denne bestemmelse dannede grundlaget for udformningen af en særlig ansvarskonvention, der ligeledes i form af en resolution vedtoges på FN's 26. generalforsamling i 1971 (konvention af 29. marts 1972).

Endvidere er det forudsat i traktaten af 27. januar 1967, at en stat, der opsender kunstige himmellegemer, foretager en registrering af disse genstande.

Siden 1968 har registreringsspørgsmålet været behandlet i FN's rumkomité, og i 1974 vedtoges på FN's 29. generalforsamling en resolution, der indeholdt teksten til registreringskonventionen (konventionen af 14. januar 1975).

Som det vil fremgå af ansvarskonventionens præambel, er konventionens formål dels at præcisere ansvarsprincippet i traktaten af 27. januar 1967, dels at sikre hurtig betaling af erstatningsbeløbet. Central i konventionen er reglen om, at den opsendende stat som hovedregel er

objektivt ansvarlig for de skader, der forvoldes. Endvidere reglen om, at skadelidte ved fastsættelsen af erstatningsbeløbet skal stilles, som om skaden ikke var indtruffet. Endelig bør nævnes konventionens regler om tvungen voldgift, såfremt parterne ikke kan nå til enighed inden en vis frist. Voldgiftskommissionens kendelse er bindende, såfremt begge parter har erklæret sig indforstået hermed. Som følge af Danmarks almindelige interesse i en bindende retlig regulering af de mellemstatslige relationer er det regeringens agt ved Danmarks ratifikation af ansvarskonventionen at afgive en sådan erklæring. Som nævnt er Danmark kun bundet af sin erklæring i forhold til stater, der har afgivet tilsvarende erklæring.

Registreringskonventionens centrale bestemmelser fastslår, at en opsendende stat dels skal registrere de opsendte rumgenstande i et nationalt register, dels skal meddele et af FN oprettet register nærmere specificerede oplysninger om opsendelsen.

Uanset at Danmark ikke inden for en overskuelig fremtid kan ventes selvstændigt at påbegynde rumopsendelsesaktiviteter, har ansvars- og registreringskonventionerne væsentlig betydning for Danmark. Som konventionsdeltager vil Danmark således kunne gøre evt. erstatningskrav gældende for skade forvoldt af andre staters rumgenstande. Med den stærkt stigende rumaktivitet kan sådanne skader ikke længere betragtes som hypotetiske. Hertil kommer en almen interesse i at sikre, at menneskets adfærd og færden i rummet undergives en retlig regulering og en vis international kontrol.

Endelig vil konventionerne være af betydning for Danmarks deltagelse i internationalt rumsamarbejde. Som eksempel herpå kan nævnes, at Danmark i maj 1975 har undertegnet konventionen om stiftelse af Den europæiske Rumfartsorganisation, ESA. ESA har besluttet at tiltræde ansvars- og registreringskonventionerne og vil således kunne drages til ansvar for skader forvoldt af egne rumgenstande.

En dansk ratifikation af de to konventioner kræver ingen lovændringer og får ingen umiddelbare økonomiske eller administrative konsekvenser. I kraft af deltagelse i internationalt rumsamarbejde (f. eks. ESA) kan det dog ikke udelukkes, at Danmark kan ifalde et accessorisk ansvar, hvis procentvise størrelse forventeligt vil svare til Danmarks procentvise bidrag til det pågældende rumsamarbejde.

[Udenrigsministeren.]

Jeg anmoder folketinget om at give forslaget en hurtig og velvillig behandling, således at Danmark i nær fremtid kan ratificere de to FN-konventioner.

Den første sag på dagsordenen var:

Spørgsmål om fremme af forespørgsel til boligministeren af Wilhelm m. fl.

(Forespørgsel nr. V. Anmeldt 19/11 76).

Formanden:

Hvis ingen gør indsigelse mod fremme af denne forespørgsel, betragter jeg tingets samtykke dertil som givet. (Ophold). Det er givet.

Den næste sag på dagsordenen var:

Forhandling om udenrigsministerens redegørelse af 16. november 1976 (om regeringens Afrikapolitik).

(Redegørelse nr. II).

Formanden:

Taletiden er 15 minutter for ordførere og 5 minutter for andre medlemmer i første omgang.

Robert Pedersen (S):

Den socialdemokratiske gruppe er meget taknemlig for denne debat, der rummer så uendelige perspektiver, en debat, i hvilken partierne kan ridse deres holdning op og være med til at afstikke de linjer, som skal præge vores politik fremover for Afrika. Vi har kun den frygt, at en udenrigspolitisk debat kan skeje ud til mere at gælde indvortes brug end at dreje sig om de principper, som skal gælde for vores politik over for det store kontinent.

Vi er også meget tilfredse med udenrigsministerens redegørelse; den røber, at der er kontinuitet i dette lands Afrikapolitik under skiftende regeringer, og det kan vi kun udtrykke vores glæde over.

Der er tre hovedforhold, som man skal tage i betragtning, når man vil diskutere Danmarks forhold til Afrika. Det første er, at vi her som andre steder har fulgt universalitetsprincippet med at anerkende rent faktisk eksisterende regeringer. Jeg vil gerne meget klart sige, at vi ikke følger, at dette lands holdning over for Transkei er noget brud på dette princip. Vi betragter Transkei som en lydstat, som ingen nation har taget skridt til at ville anerkende indtil

nu. Det har også vakt betydelig opsigt i den engelsktalende verden, at et par af deres kendteste skuespillere dagen før den såkaldte uafhængighed kom til at være kritiske over for denne på scenen, hvorefter de blev arresteret.

Når vi taler om universalitetsprincippet, skal vi nok være lidt forsigtige med ikke for snævert at forsøge på at få vore værdinormer til at passe til det afrikanske kontinent eller spørge os selv, om dettes forfatninger er i overensstemmelse med det samfundssyn, vi har, om der er tale om marxistiske eller ikke-marxistiske nationer. Vi har her at gøre med et kontinent, hvor flertallet af nationer er ved at udvikle sig fra dyb fattigdom frem mod industrialiserede stater, og derfor følger udviklingen rent faktisk andre baner end dem, vi kender. Vi kan kun glæde os over, at vi i går aftes i radioen kunne høre, at republikken Angola er blevet optaget i De Forenede Nationer som medlemsstat nr. 146. Jeg synes, vi har lov til at hævde, at vores udenrigspolitik i nogen grad har medvirket hertil.

Det andet hovedsigte er vor handel, som i de senere år i eksporten er steget fra 1,5 mia kr. til 1,7 mia kr. om året. Der er tale om et betydeligt afsætningsmarked for danske varer. Her griber vores afsætningspolitik jo ind i det samarbejde, som er organiseret inden for EF, hvor de tre konventioner, Lomékonventionen, Mahgrebkonventionen og Machreckkonventionen, alle har til hensigt at øge samhandelen, at åbne for afrikanske varer og endvidere at yde bistand.

På det handelsmæssige plan har der været en mindre skønhedsplet for nylig, idet der i Ghana er sket en konfiskation af dansk ejendom, om hvilket man forhandler; også her bliver vi bakket op af vores partnere inden for De europæiske Fællesskaber.

Det tredje overordnede princip er princippet om vores u-landshjælp, som kun anfægtes fra en enkelt side. Da præsident Nyerere fra Tanzania i foråret talte i landstingssalen, understregede han meget klart, at han, når han var i en velfærdsstat som den danske, følte, at et princip som det, vi bruger: at beskatte de rige til at hjælpe de fattige, var et princip, som også burde følges i det internationale samfund, og han føjede også til – hvad jeg gerne vil gøre til mine ord – at med de lave råvarepriser, der er, hvor man i mange tilfælde underbetaler u-landene, er der faktisk ikke tale om nogen egentlig, reel u-landshjælp.